

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף ל"ח
הדף היומי בהלכה: סימן קס"ח תחילת הסימן עד סעיף ה'
המוסר היומי: אהבת חסד חלק א' פרק י' אות ו' עד אות ט'

לוח
לימוד
יומי

המשל החד מהחפץ חיים שמלמד אותנו איך לשמוח במצות ה'חסד'

'החזק במוסר' – מהנלמד החודש ב'דף היומי בהלכה'

ואצייר פרט אחד, וממנו יקיש המשכיל לכל כיוצא בזה. כגון: אם יפגע אחד בחברו ברחוב ויאמר לו: אחי, הלווני איזה רובל כסף על זמן קצר, -אפילו אם הוא בטוח בעיניו, יזדמן לפעמים, שישב לו מאה תרוצים לדחותו. פעם יאמר לו: אני מתעצל לחזר לביתי; היה לך לצמצם ולבוא אלי, כשהייתי בביתי.

ופעם יאמר לו: שטר ממון של עשרה רובלי כסף יש לי, ואיני רוצה לפרטה. ופעם יאמר לו: לך אצל פלוני ופלוני, וכהאי גונא כמה דחויים. ואפילו כשהרבה הנעלב להתאונן לפניו, והוא חוזר לביתו, או שפורט השטר ממון ומלווה לו, הוא בקשי ובצער, ושלא בשמחה כלל, כי אם בפנים זעומות, עבור הטרחה שהיה לו על ידו. התבונן אחי, אלו היה פוגע אותך ברחוב איש אחד, שהוא מחזק בידך לאיש אמת, והיה אומר לך: חזר אחי, מהר לביתך, ואספר לפניך איזה עסק גדול, שתרויח על ידי זה סך גדול בעזרת ה'; וגם אין צריך לזה ממון הרבה על כסף קדימה, שמניחין על העסק רק איזה רובלי כסף. ולי תתן גם כן דבר מועט בשביל זה, כשיגמר העסק - האם היית אומר לו: אני מתעצל לחזר לביתי, או לפרט מטבע הגדולה שיש לי; לך אצל פלוני ופלוני, והם יקחו את העסק הזה?

בספרו 'אהבת חסד', חלק ב' פרק ט', מתייחס מרנא החפץ חיים זיע"א לחשיבות מצוות ההלוואה לזולת, ודוחה את טענות היצר המצויות בנושאים אלו, ועייין שם, ובדבריו מעורר מאוד על גודל החשיבות של מצווה זו:

ויש אנשים שרפוי המצוה של גמילות חסד בידם מחמת העלם ידיעה. הינו, שנעלם מאתם גדל חיוב של המצוה וגדל שכרה. שהם סוברים שהיא רק הנהגה ישרה ומדה טובה בעלמא, ואינם יודעים שהיא מצות עשה דאורייתא, כמו סוכה ולולב ותפילין.

ראה אחי, כמה חסרים אנו במצוה הזו, הלא כמה טרחות מטריח האיש הישראלי בסכה ולולב וכהאי גוונא בכל המצוות לעשותן על גדר השלמות, וחס ושלום, אינו עצב כלל אחר כך על טרחתו, אדרבה, שמח שזיכהו ה', שהיה לו טרחה על מצותיו של הקדוש ברוך הוא, ועל שזכה להשיג המצוה.

ואלו במצוה של גמילות חסדים, כמה עניה היא בדעתנו, שמפני טרחה קטנה אנו דוחין אותה. ואפילו כשאנו עושין אותה לפעמים, היא בקשי ובצער ושלא בשמחה כלל.

חלות שנדבקו זו לזו בשעת האפייה והופרדו -

האם הן נחשבות כשִלְמוֹת?

מצוה מן המובחר לברך 'המוציא' על לחם שלם; ולפיכך, אם יש לפניו לחם שלם ופרוס, יברך על השלם. ובשבת וביום טוב - חובה לברך על שני לחמים שְלֵמִים. ולחם שנחתך ממנו פחות מ־1/48 - יש אומרים שנחשב כשלם, ויש אומרים שאף בחסרון כלשהו אינו נחשב כשלם. ויש מפוסקי זמננו שכתבו שאם אין לחם אחר, ניתן להקל. ולכתחילה יש לברך על לחמים שלמים לחלוטין, ואין להסיר אף תווית הדבוקה על הלחם, כדי שלא יתקלף עמה מעט מקרום הלחם. ואם יש מקום בלחם שנראה כחתוך מחמת שנדבק בו לחם אחר בשעת האפייה והפרידוהו לאחר האפייה, אין זה גורע משלמותו, אלא שלאחר הברכה אין לפרוס את הלחם במקום שבו היה דבוק לאחר, כיון שבמקום זה הוא נראה כחסר. [סעיף א ו'ג, ס"ק י, ושעה"צ ס"ק ו; ביאורים ומוספים דרשו, 1]

באיזה מקרה צריך לברך על לחמניה ופרוסת לחם יחד?

כאמור, מצוה מן המובחר לברך 'המוציא' על לחם שלם, ובשבת וביום טוב - חובה. ואם כבר חתכו את הלחם, ואין לחם אחר - אם ניתן לחבר את שני החלקים באמצעות קיסם וכדומה, באופן שיֵראה במבט רגיל כשלם, יש לחברם; ויש אומרים שרק בשבת וביום טוב צריך לחברם - ומותר לעשות זאת אף בשבת עצמה - כיון ששלמות הלחם היא חובה, כנ"ל, אך בימות החול אין צורך לחברם. ואם הלחם נחתך לכמה חלקים - אינו נחשב כשלם אף אם חיברוהו; וכל שכן שאין מעלת 'שלם' בלחם פרוס הארוז בשקית. ואם נטל בידו - בימות החול - פרוסת לחם כדי לברך עליה, ואז הביאו לפניו לחם שלם, כגון לחמניה, לא יניח מידו את הפרוסה, אלא יניח את הפרוסה תחת השלמה ויברך על שתיהן יחד. [סעיף ב ו'ס"ק א, ז, ח ו'ט; ביאורים ומוספים דרשו, 3]

יש לפניך פרוסת לחם רגיל ולחם שיפון שלם - על איזה מהם תברך?

כאמור, מצוה לברך 'המוציא' על לחם שלם. אולם, אם יש לפניו לחם פרוס העשוי מקמח חֲטָה, ולחם שלם העשוי מקמח כוסמין, או שיפון - יברך על הפרוס, כיון שהחטה היא מ'שבעת המינים' המפורשים בתורה. וכשיש לפניו לחם כוסמין ולחם שיפון - יברך על הכוסמין, כיון שהוא מוכלל במין החטה, ואילו השיפון מוכלל במין השעורה, וחטה כתובה בתורה לפני השעורה: "ארץ חטה ושעורה", ולכן חשיבותה רבה יותר. ולחמים השוים בשוים במינם, ושניהם שְלֵמִים או פרוסים, אך טעמו של האחד חביב עליו יותר - יברך עליו. ואם הם שוים בחביבותם - יברך על הגדול שבהם. וכל דיני קדימה אלו אמורים רק כשחפץ לאכול משניהם, אך אם חפץ לאכול רק מאחד מהם - יברך עליו. [סעיף א, ב ו'ד, ס"ק ג, ה, יב, יג, טו ו'טז, ושעה"צ ס"ק יא; ביאורים ומוספים דרשו, 5]

אתמול למדנו

- אין אדם יכול להוציא אדם אחר ידי חובת ברכת הנהנין אלא כשהוא מברך על הנאת עצמו. וכלל זה אינו אמור באכילה או שתיה שהן חובה כחלק מקיום מצוה, ולכן יכול אדם להוציא אחרים ידי חובה בברכות 'בורא פרי הגפן' שבקידוש וההבדלה, וכן בברכות 'המוציא' ב'ליל הסדר' על המצה ובסעודת ליל יום טוב של סוכות, אף כשאינו אוכל ושונה בעצמו.
- בימות החול, אֲבָל אינו פורס את הלחם בעצמו, אלא אדם אחר פורס ונותן פרוסה בידו. ומי שאינו אֲבָל לא יתנו פרוסה בידו, כדי שלא יורע מזלו חלילה בנהגו מנהגי אֲבָלוֹת.

מחר נלמד

- ביסקוויטים שרויים בכוס תה - האם מברכים על התה 'שהכל'?
- מרק גריסים - כמה ברכות מברכים ובאיזה סדר?
- האם מברכים על החלב המעורב ב'דגני הבוקר'?